

Nr 278

Av herr **Lundberg**, om utredning rörande en central klinisk forskningsinstitution i Uppsala.

Inom den moderna sjukvården framkommer landvinningar i fråga om undersöknings- och behandlingsmetoder alltmer som resultat av en målmedveten forskning. Läkarens iakttagelser vid sjuksängen är alltjämt en väsentlig del av denna forskning. Men därjämte krävs praktiskt taget alltid ett mer eller mindre omfattande laboratoriarbete, varvid den kliniska forskaren tillämpar en lång rad metoder, hämtade från naturvetenskapen och den teoretiska medicinen inom t. ex. kemi, fysiologi och mikrobiologi. Beroende på problemets art måste han använda mycket specialiserad och komplicerad apparatur med allt vad detta kräver av laborietränad personal och teknisk service. Den kliniska forskningen har därmed ändrat karaktär, och experimentalmedicinens metoder har flyttat in i sjukhusen vid sidan av den klassiska medicinen.

En sådan modern klinisk forskning kräver givetvis betydande laboratorielokaler med planläggning och inredning, avpassad efter verksamhetens art. Det kanske mest slående exemplet på en rationell samordning av sjukvårds- och forskningslokaler erbjuder det amerikanska hälsoministeriets forskningssjukhus i Bethesda, Maryland. Inom varje klinisk avdelning av detta sjukhus ligger vårdavdelningarna med sina patientrum vägg i vägg med forskningslaboratorierna, så att både läkare och vid behov patienter lätt kan förflytta sig mellan de båda delarna av sjukhuset. I närliggande delar av våningsplanet finns andra laboratorier med möjlighet även till djurexperiment.

Även i Sverige tillgodoses numera behovet av särskilda lokaler för klinisk forskning vid nybyggen av undervisningssjukhus. Därvid har sådana lokaler antingen direkt byggts in i respektive kliniker eller samlats i speciella forskningshus inom sjukhusområdet. Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg har sålunda avsevärda forskningslokaler i de skilda klinikerna, varjämte avtalet om sjukhusets upplåtande för läkarutbildning mellan staten och Göteborgs stad innefattar ett beslut om byggnad vid senare tidpunkt av ett hus för bl. a. forskning. Vid karolinska sjukhuset i Stockholm tjänar det av Gustaf V:s 80-årsfond ägda Gustaf V:s forskningsinstitut som en central klinisk forskningsinstitution, varvid betydande statsbidrag utgår till drift och personal, varibland märkes en chef med professors tjänsteställning. Omfattningen av behövliga kliniska forskningslokaler i ett modernt undervisningssjukhus belyses av den av vederbörande statliga och kommunala myndigheter i princip accepterade planen för ett andra

undervisningssjukhus i Stockholm, den s. k. Sabbatsbergsplanen. Däri ingår speciella forskningslokaler (alltså helt bortsett från sjukvårdens rutinlaboratorier), centraliserade eller i samband med respektive kliniker, till en sammanlagd nettoyta på mer än 2 000 m².

De kliniska undervisningsavdelningarna i Uppsala har mycket otillfredsställande lokalresurser för forskning. Akademiska sjukhuset i Uppsala är ett i stora delar ganska gammalt sjukhus, som nu befinner sig i en om- och nybyggnadsperiod, varvid sjukhusets gradvisa förnyelse planeras av en särskild statlig byggnadskommitté. Dess äldre kliniker saknar praktiskt taget kliniska forskningslokaler. Där sådana finns såsom i de relativt nya gynekologiska, psykiatriska och öronklinikerna, uppgår de ej till mer än några tiotal kvadratmeter. I generalplanen för akademiska sjukhusets utbyggande skall givetvis forskningslokaler ingå, men denna utbyggnad är ett mycket långvarigt projekt, som kräver flera decennier för sitt slutförande. Tills vidare har tidigare eftersatta sjukvårdsbehov i första hand måst tillgodoses i planen. Ej heller de inom relativt få år tillkommande rutin- och servicelaboratorierna har kunnat planeras med forskningslokaler för andra än deras egen institutionspersonal. Såvitt icke särskilda åtgärder vidtages är dagsläget sådant, att tillfredsställande lokaler för klinisk forskning vid akademiska sjukhuset i Uppsala icke kan förväntas bli tillgängliga förrän i ett mycket sent skede av dess utbyggnad.

Under besvärliga yttre förhållanden, präglade av svår trängsel och provisorier, pågår dock ett värdefullt forskningsarbete på akademiska sjukhusets kliniker. Aktiva forskningsprogram bedrivs inom t. ex. blodforskning, immunkemisk forskning, brännskadeforskning, thyreoideaforskning och experimentalkirurgisk forskning inom plastik- och thoraxkirurgien. Ett antal innehavare av docent- och forskardocenttjänster samt medicinska forskningsrådets forskartjänster får arbeta i mycket otillfredsställande lokaler. Att den viktiga forskarutbildningen vid klinikerna måste bli starkt hämmad av dessa förhållanden är givet.

En väg att snabbare än som hittills synts möjligt utöka den kliniska forskningens lokalresurser i Uppsala synes emellertid nu erbjuda sig. I och med att beslut fattats att förlägga de kommande nybyggnaderna för de teoretiska medicinska institutionerna till det s. k. Artillerifältet sydväst om sjukhuset har ett område av kvarteret Blåsenhus friställts för ändamål av vikt för den kliniska verksamheten. Detta område är kvarterets hörn mot Stockholmsvägen—Artillerigatan. Området, som redan inrymmer sjukhusets patologiska institution, skiljes från sjukhusområdet endast av Stockholmsvägen och förenas med sjukhusområdet av en transportkulvert, som nu håller på att byggas. På detta välbelägna område skulle ett centralt laboratorium för klinisk forskning kunna byggas, varigenom vid en flexibel planlösning de skilda klinikernas forskare kunde få disponera större eller mindre laboratorietrymmen samt skilda typer av forskartjänst innehavare inom kliniken kunde få disponera forskningsenheter i huset. Detta forskningshus skulle ej fördelas på ett för alltid bestämt sätt mellan klinikerna, utan forskarna skulle för viss tid anvisas de utrymmen, de under denna

tid hade behov av. På så vis kunde ständigt ett maximalt utnyttjande garanteras. För sjukhusets del skulle en sådan lösning innebära, att värdefull mark inom själva sjukhusområdet sparades.

Ett förverkligande av den skisserade planen förutsätter dock, att en utredning verkställs bl. a. angående behövlig storlek, rationell planlösning, typ av inredning, organisation och ledning av verksamheten i relation till sjukhuset och medicinska fakulteten samt kostnader för nybyggnad, utrustning och drift. En sådan utredning skulle kunna tänkas bli utförd av akademiska sjukhusets byggnadskommitté. Emellertid synes åtskilliga frågor angående den föreslagna kliniska forskningsinstitutionen vara av den art att de ligger utanför byggnadskommitténs allmänna uppdrag. Vidare är byggnadskommittén redan hårt belastad av den omfattande planeringen av själva sjukhuset. Den föreslagna utredningen synes därför lämpligast bära genomföras av för ändamålet särskilt tillkallade sakkunniga. Denna utredning bör bedrivas med skyndsamhet.

Med hänvisning till vad ovan anförts hemställs,
att riksdagen måtte besluta, att hos Kungl. Maj:t begära en skyndsamt utredning för planering av en central klinisk forskningsinstitution i kvarteret Blåsenhus i Uppsala och med ledning av densamma till riksdagen inkomma med förslag i frågan.

Stockholm den 24 januari 1963

John Lundberg